

ENTREVISTA

RAMON VILADÉS

Enric Edo Moliner, minaire (2)

Festes i lleure

Per Santa Bàrbara celebràvem la festa del miners. Fèiem concursos d'enfustar la mina. Com que els que s'hi presentaven tots eren molt bons, s'havien de premiar tots.

Per Pasqua cantàvem les *camigeres*, que ens les ensenyava el mossèn, però només les cantàvem a la Consolació. Tot el que recollíem ho guardàvem pel dia de la fontada, a la qual només hi convidàvem els veïns de la Consolació. Tots els veïns del poble anàvem a la font de la Garganta; fèiem un berenar-sopar i un partit de

«Els dies de festa anàvem a passar l'estona a la Llar del Miner. Hi havia una sala de cinema, cafè, barberia i biblioteca»

futbol. I així passàvem la tarda. Com que no anàvem a cantar fora del poble, tampoc no convidàvem ningú més; ens ho fèiem sols.

Els dies de festa anàvem a passar l'estona a la Llar del Miner. Hi havia una sala de cinema, cafè, barberia i biblioteca. Tot això ho havia anat muntant Mn. Joaquim Calderer. Del bar se'n cuidava un matrimoni; l'home era barber i la dona es cuidava del bar. També vam muntar la festa dels jubilats; aleshores hi eren convidats els qui passaven de setanta anys. Eren els amos de la festa.

Racionament

Els deu primers anys de la postguerra els treballadors ho varen passar molt malament per la manca d'aliments. El racionament a què estàvem sotmesos no era suficient per a una alimentació digna. Es passava gana, però era diferent d'una persona a l'altra. N'hi havia que els faltava tot perquè no controlaven res. Però el meu pare menava un hortet, tenia quatre gallines i un porquet, no anava al cafè, i el jornal gairebé li quedava net. Per això nosaltres no vam patir mai gana. Ara bé, no tohom podia tenir un tros d'hort, i encara menys, bestiar per al consum alimentari.

Les vagues

A la mina vaig viure moltes vagues, però no totes van tenir la mateixa importància.

Recordo el Pronunciament del comunisme llibertari, l'any 1932. Jo tenia 10 anys i em ficava entre la gent per saber que deien. El meu pare no ho volia perquè ell no es ficava mai en res. Però la curiositat dels infants no té aturador. Un dia, a la plaça, vaig sentir que deien: *demà començarà una vaga general que començarà a Sallent i arribarà fins aquí, o potser més enllà. Segurament demà implantarem el comunisme llibertari.*

L'endemà quan ens vam llevar vam veure un grup d'homes que passaven per les cases recollint les escopetes i les armes de tota la gent. Van armar els voluntaris i se'n van anar al polvorí a dalt a Sant Corneli. Com que eren molta gent, la Guàrdia Civil no s'hi podia enfrontar. Llavors, el govern va enviar un regiment de soldats des de Girona per sufocar la rebel·lió. L'asturià, en Prieto, deia: — *amb aquests no ens hi podem barallar perquè són els fills dels treballadors.* En van enxampar tot una colla i els van lligar amb cordes, de quatre en quatre. Aquests ho varen pagar car, ja que els van desterrar a Fernando Po. Allà hi van ser un any i molts van morir; els que van poder tornar aquí, com que havien contret malalties d'allà es van morir tots.

El cap que va portar a terme tota aquesta revolta va ser l'asturià, Prieto. En un principi es va refugiar a Bagà, però després es va amagar a Barcelona. Un dia va arribar una ambulància i van carregar la seva dona i la canalla. Segons deien, va ser el mateix comte que va tramitar el transport dels seus familiars. En Prieto no sé si treballava gaire, perquè sortia de la mina més net del que hi havia entrat. A vegades, venia allà al nostre carrer, s'asseia a terra i treia una ceba i un tros de pa, i quan passava algú deia: — *Nosotros no podemos comer más que pan i cebolla, mientras que el conde se come los pollos.* I així anava escalfant el cap de la gent.

— Abans de la guerra, un dia vam anar a Barcelona amb el meu pare perquè no es trobava gaire bé. I a la Rambla vaig veure un home que em va semblar que era el Prieto. Ens va conèixer, es va dirigir al meu pare i li va dir:

— *Oye Germán, no me conoces?*

I el meu pare va fer l'orni i li va dir que no el coneixia.

— *Diu: ¿pues soy Prieto. Qué hacéis por Fígols?*

— *Anar fent!*

— *Os ganáis la vida?*

I el meu pare li va respondre:

— *Mira, això de guanyar-se la vida depèn de moltes coses.*

Protagonistes de la revolta anarquista coneguda com "els fets de Fígols" a la Plaça Santa Bàrbara de Sant Corneli. ARXIU LUIGI

N'hi ha que guanyen molt, però s'ho malgasten tot i es queden sense res. I altres que guanyen poc, però saben administrar més bé i viuen millor. I tu veig que vas molt modat, molt ben arreglat. Tu sí que et deus guanyar bé la vida.

— Sí, perquè ara ja no sóc de la CNT, ara sóc del POUM.

Ens vam acomiadar i no el vam veure mai més.

El 1934 n'hi va haver una altra de molt sèria. Els miners es van tancar dins a la mina vuit dies. Les van passar molt negres, perquè no hi deixaven entrar men-

«La vaga de 1979 va ser l'única que va sortir bé. Es demanava que ens augmentessin el sou. Es van tancar tots els miners d'un torn dintre la mina».

jar. Amb tot, n'hi entrava perquè els veterans sabien per on els el podien fer arribar. Però aquesta vaga no va servir de res.

La vaga de 1979 va ser l'única que va sortir bé. Es demanava que ens augmentessin el sou. Es van tancar tots els miners d'un torn dintre la mina. A fora se'n van quedar una seixantena. Va ser molt ben organitzada. La Guàrdia Civil es passejava per allà, però no va molestar mai a ningú. Cada dia s'entrava el dinar calent a la mina. Van resistir vuit dies, però haurien pogut resistir un mes, ja que no els faltava res. El primer dia Mn. Víctor els havia fet entrar menjar per la mina de Sant Josep.

Gràcies a aquesta vaga el sou dels miners va pujar espectacularment, però tothom es demanava si allò duraria, perquè el carbó el venien al mateix preu, i ja es veia que, una hora o altra, se n'aniria tot en orri.

ACCIDENTS

L'Espà

Quan va passar l'accident de l'Espà, l'any 1945, jo estava fent la mili. Era un dilluns de Pasqua, ens van reunir tota la brigada a la boca de la mina de Fígols, ens van dir que hi havia hagut una explosió a la mina de l'Espà i que hi havíem d'anar nosaltres a rescatar-los. Ens van carregar en un camió i cap amunt. En un cotxe pujava el Sr. Portis i el metge.

Quan vam ser prop de l'Espà vam parar i el Sr. Portis ens va dir que no anàvem a rescatar cap ferit, ja que possiblement tots foren morts. El que no tingui valor que ho digui i el faré tornar a Fígols, però, això sí, els que es quedin que no portin problemes. L'un es vigilava l'altre, però no va saltar ningú. Vam arribar a la mina, on només hi havia un home, i ens va demanar si tindríem valor per veure el desastre.

L'explosió de grisú devia ser molt forta perquè va caragolar els carrils de la via. El vigilant que havia entrat uns vint metres dintre la mina, l'ona expansiva el va rebotre a fora, i el foc que va sortir per la boca va encendre els matolls del costat de la mina.

Els vam començar a treure i els anàvem posant a la serradora. Ens vam adonar que aquells homes havien canviat d'aspecte; se'ls veia les orelles i el nas petit. Els primers que vam treure de la primera galeria no ens va costar gaire; els altres ja ens va costar més. No vam acabar fins a les tres de la matinada del dimarts. N'hi van morir 36. Encara sort de ser el dilluns de Pasqua, perquè molt no van anar a treballar, del contrari la mortaldat hauria estat molt pitjor. Cap al vespre va venir una dona per reconèixer el seu marit. Li vam dir que per la cara no en coneixeria cap. El va conèixer per les sabates. La cosa curiosa és que calçava un 45 i en canvi tenia el peu molt petit, com el nas i orelles.

Funerals pels morts en l'accident de l'any 1975 a la mina de Fígols, celebrat al desaparegut poble de Sant Salvador de la Vedella. MANUEL SISTACH

A les 2 del matí es va presentar el Sr. Correa, governador de Barcelona. Abans d'entrar a la serradora per veure els morts, li vam dir que havia un problema molt seriós, perquè la majoria d'aquests miners treballaven amb el nom canviat i l'assegurança no en voldrà respondre perquè no constaran enlloc. Les viudes i els fills que faran?

— *Per què es canvien el nom?*, va demanar Correa.

— *Perquè eren homes que havien perdut la guerra i voltaven per aquelles muntanyes mig amagats*, vam respondre.

— El governador va dir:

— *Si havien fet alguna cosa ja ho han pagat. No us preocupeu que no quedarà cap viuda sense cobrar. I ho va complir perquè van cobrar totes; els fill menors d'edat també van percebre el que s'havia estipulat.*

Arran d'aquest accident van clausurar la mina, tot i que més endavant van intentar de tornar-la obrir, perquè el carbó que hi havia era bo, però ja no van trobar gent per anar-hi a treballar. Van fer venir miners d'Astúries més experts, però al tercer dia van dir que s'entornaven perquè treballar allà era jugar-se la vida. No hi havia res a fer, perquè hi havia massa gas. I les van deixar estar.

Fígols

El dia 3 de novembre de 1975, trenta minaires del Berguedà van perdre la vida arran d'una explosió de grisú. Els morts eren de Bagà, Berga, Cerdanyola, Gironella, Guardiola, la Pobla, Olvan i Sant Salvador. Quatre van ser hospitalitzats a Manresa.

Enric Edo ho recorda així: Més o menys a les 8 del matí, va venir al taller un noi tot esverat i ens digué que havia passat una desgràcia molt gran i que preparéssim tantes lliteres com tinguéssim. A mesura que passava el temps, la notícia ja havia arribat a tothom, i la plaça de davant la mina es va omplir de familiars dels miners.

A causa de l' 'accident de Fígols de l'any 1975, l'empresa va prendre la determinació de prohibir severament de fumar dintre la mina.

Tothom estava molt excitat ja que no se sabia quins eren els morts, però ja es parlava de 36 que era el grup que havia entrat primer a la mina. Quan van començar a treure els primers morts es van produir escenes d'histerisme, per altra banda molt comprensibles, en aquells moments.

Els morts els varen deixar a la farmaciola de la mina, i dallà els portaren a Berga.

La causa de l'explosió va ser el grisú que s'havia acumulat després de dos dies de festa, però no es va saber què l'havia provocat. Uns, que sí un interruptor, uns altres, que si una burilla de cigarreta, etc. En fi, que mai no vam saber les conclusions de la investigació. Cal suposar que algú ho devia saber.

A causa d'aquest accident l'empresa va prendre la determinació de prohibir severament de fumar dintre la mina.

La conversa amb l'Enric no l'acabàrem mai. És un pou de records. Hem acabat parlant de les inundacions del 1982, del tancament definitiu de les mines, de Mn. Víctor Sallent, del qual diu que va fer tant per als miners que va quedar malament amb l'empresa.

Des d'aquest espai donem les gràcies a l'Enric per haver-nos atès tan amablement.

Ramon Viladés Llorens